

דף תרגול: מבשרי הסתיו - חוקרים ושומרים על הטבע

מהדורה למורה עולים חדשים

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר צמחים וציפורים שהם מבשרי סתיו ולזהות את סימני ההיכר שלהם
- להבין איך הסתגלויות (כמו בצל תת-קרקעי או זרעים קלים) עוזרות לשרוד בקיץ יבש
- לדעת למה אסור לפגוע בפרחי בר מוגנים ולהבחין בין אמונה עממית לבדיקה מדעית

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הכירו את מבשרי הסתיו

1. א – חצב מצוי
2. א – לכרכום 3 אבקנים ולסתוונית 6
3. ב – נחליאלי לבן
4. ב – הגשם הראשון של השנה
5. א – נרקיס מצוי

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – לחצב יש בצל ששומר מים ומזון בקיץ
2. לא נכון – העלים יוצאים אחרי הפריחה, לקראת החורף
3. לא נכון – נכון להיום אין הוכחה מדעית לכך, זו אמונה עממית
4. נכון – כך כתוב בטבלת המבשרים
5. לא נכון – אסור לפגוע בצמחים מוגנים גם אם הם נראים שכיחים

חלק ג' – התאימו מבשר לסימן הזיהוי שלו

1 – ד (עמוד פריחה לבן וגבוה בלי עלים)
2 – ג (עלים בצורת לב עם ציור כסוף)
3 – ב (שלושה אבקנים ועלים עם פס לבן באמצע)
4 – ה (ציפור קטנה שמנענעת את הזנב בלי הפסקה)
5 – א (ציפור גדולה עם כנפיים בקצוות שחורים)

חלק ד' – השלימו את המילה החסרה

1. חצב
2. יורה
3. קטוף
4. חסידה
5. שעווה

חלק ה' – סדרו את שלבי משימת החקר

1. בחרו מבשר סתיו אחד - צמח או ציפור
2. מצאו שלוש עובדות ממקורות אמינים ורשמו מאיפה כל עובדה
3. הסבירו איך המבשר שבחרתם מותאם לעונה
4. הכינו כרטיס זיהוי עם ציור ופרטים

חלק ו' – כתיבה וחשיבה

1. למשל: חצב ונרקיס - דומה: שניהם צמחים גיאופיטים, שניהם מוגנים. שונה: החצב פורח בלי עלים, הנרקיס עם עלים; זמני הפריחה שונים

כרטיס יציאה – מה לחפש

- פרח או ציפור עם תיאור מדויק מהטבלה
- כי הם ערכי טבע מוגנים בחוק ופגיעה בהם פוגעת באוכלוסייה בטבע
- אמונה לא נבדקה בשיטה מדעית; טענה מדעית נבדקת במדידות חוזרות ונתונים

טיפים להפעלה:

- אפשר להתחיל בהצגת תמונות של המבשרים השונים לפני מילוי הדף
- כדאי להדגיש את חשיבות השמירה על פרחי הבר ולתת דוגמה אישית מהכיתה או מהסביבה
- בחלק של החקר המדעי, אפשר לקיים דיון קצר בכיתה על ניסוי אמין לפני שהתלמידים כותבים תשובה

דף תרגול: מבשרי הסתיו - חוקרים ושומרים על הטבע

דף התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בסתיו יש בטבע סימנים שהחורף מגיע. יש צמחים וציפורים מיוחדים. נלמד להכיר אותם ולדעת למה חשוב לשמור עליהם.

מילון קטן:

מבשר	סימן שמראה שעונה חדשה מתקרבת
גיאופיט	צמח עם איבר אגירה מתחת לאדמה, כמו בצל
בצל/פקעת	חלק של הצמח מתחת לאדמה ששומר מים ומזון
מאביק	חרק או בעל חיים שמעביר אבקה בין פרחים
ערך טבע מוגן	צמח או בעל חיים שאסור בחוק לפגוע בו
יורה	הגשם הראשון של השנה
מלקוש	הגשם האחרון באביב
הסתגלות	תכונה שעוזרת ליצור לשרוד בסביבה שלו

1 חלק א' – הכירו את מבשרי הסתיו

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי פורח בעמוד לבן בלי עלים?

א) חצב מצוי ב) רקפת מצויה ג) נחליאלי לבן ד) חסידה לבנה

2. כמה אבקנים יש לכרכום וכמה לסתוונית?

א) לכרכום 3 אבקנים ולסתוונית 6 ב) לכרכום 6 אבקנים ולסתוונית 3 ג) לשניהם יש 3 אבקנים

ד) לשניהם יש 6 אבקנים

3. מי הציפור שמנענעת את הזנב?

א) חסידה לבנה ב) נחליאלי לבן ג) דרור הבית ד) שחף

4. מהו היורה?

א) הגשם האחרון באביב ב) הגשם הראשון של השנה ג) רוח חזקה בקיץ ד) שיטפון בחורף

5. מי הצמח עם הריח החזק?

א) נרקיס מצוי ב) חצב מצוי ג) כרכום ד) רקפת מצויה

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	החצב הוא גיאופיט - יש לו איבר אגירה מתחת לאדמה	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
2	העלים של החצב מופיעים לפני הפריחה	☐	☐
3	יש הוכחה מדעית שגובה עמוד החצב מנבא כמה גשם ירד בחורף	☐	☐
4	חסידה לבנה היא ציפור נודדת שעוברת מעל ישראל בדרכה מאירופה לאפריקה	☐	☐
5	מותר לקטוף פרח בר מוגן אם הוא נראה שכיח בשטח	☐	☐

3 חלק ג' – התאימו מבשר לסימן הזיהוי שלו

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. חצב מצוי	____	**א.** ציפור גדולה עם כנפיים בקצוות שחורים
2. רקפת מצויה	____	**ב.** שלושה אבקנים ועלים עם פס לבן באמצע
3. כרכום	____	**ג.** עלים בצורת לב עם ציור כסוף
4. נחליאלי לבן	____	**ד.** עמוד פריחה לבן וגבוה בלי עלים
5. חסידה לבנה	____	**ה.** ציפור קטנה שמנענעת את הזנב בלי הפסקה

4 חלק ד' – השלימו את המילה החסרה

השלימו את המילה החסרה.

1. ה_____ הוא צמח גיאופיט שפורח בסוף הקיץ בלי עלים כלל

2. הגשם הראשון של השנה נקרא _____

3. צמחים שהוכרזו כערכי טבע מוגנים אסור ל_____ אותם

4. ה_____ היא ציפור נודדת שעוברת מעל ישראל בסתיו בדרכה לאפריקה

5. העלים של החצב מכוסים בשכבת _____ שנותנת להם גוון כחלחל

5 חלק ה' – סדרו את שלבי משימת החקר

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	הסבירו איך המבשר שבחרתם מותאם לעונה
☐	הכינו כרטיס זיהוי עם ציור ופרטים
☐	מצאו שלוש עובדות ממקורות אמינים ורשמו מאיפה כל עובדה
☐	בחרו מבשר סתיו אחד - צמח או ציפור

6 חלק ו' – כתיבה וחשיבה

ענו בקצרה.

1. בחרו שני מבשרים מאותו סוג (שני צמחים או שתי ציפורים) וכתבו 2 דברים דומים ו-2 דברים שונים ביניהם

כרטיס יציאה

ציינו שם של מבשר סתיו אחד וסימן זיהוי שלו

למה אסור לקטוף פרחי בר מוגנים גם אם הם נראים שכיחים?

מה ההבדל בין אמונה עממית לטענה שנבדקה מדעית?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀